

Gestreepte waterroofkever (*Graphoderus bilineatus*) H1082

1. Status:

Habitatrichtlijn Bijlage II (inwerkingtreding 1994)

2. Kenschets

Beschrijving: De gestreepte waterroofkever (*Graphoderus bilineatus*) behoort tot de familie der waterroofkevers (*Dytiscidae*), een grote familie die in ons land met ruim 100 soorten vertegenwoordigd is. Het geslacht *Graphoderus* omvat een groep van middelgrote, gestroomlijnde, gladde kevers. Ze onderscheiden zich van andere waterkevers doordat het halsschild zwarte banden draagt langs de voor- en achterkant. In Europa komen vijf sterk op elkaar lijkende *Graphoderus*-soorten voor, waarvan drie in Nederland gevonden zijn. De gestreepte waterroofkever onderscheidt zich van de andere Nederlandse *Graphoderus*-soorten door een brede gele band op het halsschild. De soort is 14-16 mm groot en heeft een breed eivormig uiterlijk. Waterkevers hebben een aantal kenmerken die erop wijzen dat deze kevers oorspronkelijk landdieren zijn. Zo moeten de larven en volwassen dieren met regelmaat het wateroppervlak opzoeken om de luchtvoorraad aan te vullen die onder de dekschilden wordt opgeslagen. Ook hebben ze functionele vleugels; er zijn waarnemingen van vliegende exemplaren bekend.

Relatief belang binnen Europa: groot

De gestreepte waterroofkever komt verspreid voor in grote delen van Europa en West-Azië (West-Paeleartisch areaal). In Europa ligt de westgrens van het areaal bij Frankrijk en de oostkust van Engeland (waar de soort nu als uitgestorven wordt beschouwd). In het zuiden is de soort aan te treffen tot in Noord-Italië, in het noorden tot in Zuid-Noorwegen en Zuid-Zweden. In het oosten reikt het areaal tot in West-Siberië. In Nederland is de soort zeldzaam (gevonden in 23 atlashokken in 1950-1999). Uit de ons omringende landen zijn echter nog minder waarnemingen bekend (betreft in Duitsland vondsten in 14 atlashokken, in Denemarken 9 atlashokken en in België enkele waarnemingen). De weinige populaties in ons land zijn dus van belang voor de Atlantische regio. Alleen in Zweden, Finland en delen van Rusland is de gestreepte waterroofkever nog vrij algemeen.

3. Bijdrage van gebieden

Huidige verspreiding en voorkomen binnen Nederland: Het huidige voorkomen van de gestreepte waterroofkever is slecht bekend, maar deze zeldzame kever wordt in ons land nog het meest aangetroffen in grote plassen in het laagveengebied, met uitzondering van de brakke gebieden ten noorden van het Noordzeekanaal. Incidentele waarnemingen zijn bekend van heidevennen in Zuid-Nederland.

Verspreidingskaart gestreepte roofkever

Huidig voorkomen en Natura 2000: Regelmatige waarnemingen van de gestreepte waterroofkever die duiden op een stabiele populatie, zijn alleen bekend van de Natura 2000 gebieden Weerribben en Oostelijke Vechtplassen (met het deelgebied Het Hol als zwaartepunt van de Nederlandse verspreiding). Incidentele waarnemingen zijn bekend van verschillende andere laagveengebieden (o.a. Nieuwkoopse Plassen & De Haeck; De Deelen) en van vennen in Zuid-Nederland.

Nr.	Natura 2000 gebied	Bijdrage in %
95	Oostelijke Vechtplassen	> 15 %
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	> 15 %
14	De Deelen	2-15 %
34	Weerribben	2-15 %
35	Wieden	2-15 %
94	Naardermeer	2-15 %
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	<2%, maar de enige nog bekende populatie op de zandgronden

Voorkomen gestreepte waterroofkever in Natura 2000 gebieden

4. Beoordeling landelijke staat van instandhouding

Trends in Nederland: De soort vertoont in Nederland in de loop van de 20e eeuw een sterk negatieve trend in het aantal vindplaatsen. Hoewel er de laatste decennia in toenemende mate onderzoek naar waterkevers wordt uitgevoerd, is het aantal waarnemingen van de soort sterk afgenomen. In de periode 1900-1949 waargenomen in 78 hokken; in 1950-1980 in 21 hokken; in 1980-1999 in 19 hokken. Na 2000 is de soort voornamelijk waargenomen in 13 hokken. De gestreepte waterroofkever heeft zich alleen in de grote laagveengebieden redelijk weten te handhaven (een overeenkomst met de gevlekte witsnuitlibel H1042). De oorzaken van de achteruitgang moeten waarschijnlijk gezocht worden in verslechterde waterkwaliteit (door vervuiling en vermessing), in waterpeilveranderingen en toegenomen beschaduwning van geschikte wateren. Mogelijk speelt ook een toename in populaties van vissen en watervogels hierbij een rol.

Recente ontwikkelingen: Van belang zijn enkele nieuwe vindplaatsen van de gestreepte waterroofkever in de Nieuwkoopse Plassen en Noordwest-Overijssel.

Beoordelingsaspect natuurlijk verspreidingsgebied: zeer ongunstig

Er heeft in de loop van de 20^e eeuw een sterke afname van de soort plaatsgehad. Daarbij is de soort verdwenen uit de duinen en op de hogere zandgronden van Oost-Nederland en in Zuid-Nederland uiterst zeldzaam geworden.

Beoordelingsaspect populatie: zeer ongunstig

In feite ontbreekt informatie over het aantalsverloop, maar aangenomen mag worden dat ook het aantalsaspect van de populatie als zeer ongunstig is te beschouwen.

Beoordelingsaspect leefgebied: zeer ongunstig

Gezien de voorkeur van de gestreepte waterroofkever voor schoon, voedselarm (oligotroof tot mesotroof) water, lijkt het leefgebied in Nederland zeer ongunstig.

Beoordelingsaspect toekomstperspectief: matig ongunstig

Naar verwachting zal verdere verbetering van de waterkwaliteit optreden en zal dit gunstig zijn voor de gestreepte waterroofkever. Momenteel lijkt het niet mogelijk via deze verbetering op middellange termijn een gunstige staat van instandhouding te bereiken.

Definitie gunstige staat van instandhouding: Voor een gunstige staat van instandhouding van de gestreepte waterroofkever wordt voorsnog alleen een eis ten aanzien van de verspreiding gesteld. De soort dient voor te komen in ten minste 35 atlasblokken (van 5 x 5 km), waarvan 10 betrekking hebben op de hogere zandgronden, zowel in Zuid- als Oost-Nederland.

Oordeel: zeer ongunstig

Staat van instandhouding		
Aspect	1994	2004
Verspreiding	zeer ongunstig	zeer ongunstig
Populatie	zeer ongunstig	zeer ongunstig
Leefgebied	zeer ongunstig	zeer ongunstig
Toekomst perspectief	matig ongunstig	matig ongunstig
Oordeel	zeer ongunstig	zeer ongunstig

5. Bronnen

- Cuppen, J. & Koese, B. 2005. De gestreepte waterroofkever *Graphoderus bilineatus* in Nederland: een eerste inhaalslag. European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden
- Cuppen, J., Koese, B. & Sierdsema, H. 2006. Distribution and habitat of *Graphoderus bilineatus* in the Netherlands (Coleoptera: Dytiscidae). Nederlandse Faunistische Mededelingen 24: 29-40.
- Drost, M.B.P, H.P.J.J. Cuppen, H.P.J.J. & E.J. van Nieukerken, 1992. De waterkevers van Nederland. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Helsdingen, P.J. van, Willemsse, L. & Speight, M.C.D. 1996. Background information on invertebrates on the Habitats Directive and the Bern Convention. Council of Europe, Strasbourg.

- Hendrich, L. & M. Balke, 2000. Verbreitung, Habitatbindung, Gefährdung und mögliche Schutzmassnahmen der FFH-Arten *Dytiscus latissimus* Linnaeus, 1758 (Der Breitrand) und *Graphoderus bilineatus* (De Geer, 1774) in Deutschland (Coleoptera: Dytiscidae). Insecta 6: 98-114.
- Huijbregts, H., 2003. Beschermde kevers in Nederland (Coleoptera). Nederlandse Faunistische Mededelingen 19: 1-34.
- Sierdsema, H. & Cuppen, J.G.M. 2006. A predictive distribution model for *Graphoderus bilineatus* in the Netherlands (Coleoptera: Dytiscidae). Nederlandse Faunistische Mededelingen 24: 49-54.
- Sierdsema, H., R. Pouwels, A. van Kleunen & R. Foppen 2006. Verspreiding in beeld met kanskaarten. De Levende Natuur 107 (6): 275 – 278.